

Gidsenblad Lange Nelle Oostende

België-Belgique

PB - PP

8400 Oostende 1

BC6607

UTILE DULCI

GIDSENKRING
LANGE NELLE OOSTENDE vzw
Afgiftekantoor 8400 Oostende 1 - P409072

Driemaandelijks blad
van de afdeling Oostende
2005 - 17^e jaargang
Afzendadres & v.u.:
Pitteljon Etienne,
Leopoldlaan 179,
8430 Middelkerke

IN DIT NUMMER:

73 Voorwoord

Leen Coene

74 Activiteitenkalender

Redactie

75 De Hazegraskerk - De nieuwe parochiekerk

Raf Plasschaert

77 De hoofdkerk van Mariakerke:

Onze-Lieve-Vrouw-Koningin

Marcel Leeuwerck

81 Het protestantisme in Oostende (4)

Kurt Borgoo

85 Maria Demol, naaister en huisvrouw vertelt

Annie Storme

88 Bevrijding: Ik was een snotter in '45

Jaak Fonteyne

92 Ode aan het strand

René Vandercruyssen

94 Gidsenkring in actie

Jeannine Laplasse

STEUNENDE	Cornu Marcel	Danneel Guido (Argenta)
LEDEN	Delbeke-Mattelaer	Nuytten en Windels
2005	Romano Silvio	Sweetlove René
	Van Audekerke Paula	

OVERLIJDEN

Wij vernemen het overlijden van de heer Gaston Ternier, de vader van ons gidsend lid mevrouw Lieve Ternier. Aan de familie bieden wij onze innige deelneming aan.

Het bestuur

LIDMAATSCHAP 2006

Het lidmaatschap 2006 gaat in op 1 januari 2006 en houdt in: ons driemaandelijks gidsenblad met activiteitenkalender, wetenswaardigheden, luchtige en wetenschappelijke bijdragen en deelname (aan verminderde prijs) aan onze voordrachten, bezoeken, wandelingen en uitstappen.

Als extra krijgt u het jaarboek 2006.

Het lidmaatschap voor 2006 bedraagt ;

- gewoon lid: 15 euro. (voor buitenland 20 euro)
- gezinskaart: 20 euro.
- steunend lid: vanaf 25 euro.

Dit kan worden overgeschreven met behulp van ingesloten formulier op bankrekening 380-0049184-76 van de Gidsenkring Lange Nelle Oostende vzw., Rietstraat 33 Oostende.

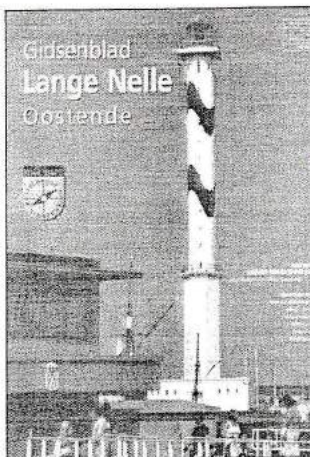
Om administratieve redenen ontvangen wij uw lidgeld liefst vóór 31 december 2005.

Indien het adres van de bestemming verschillend is van het adres van de opdrachtgever, gelieve dan dit adres te vermelden in de mededeling.

De gezinskaart en steunende leden kunnen met 2 personen deelnemen aan de verschillende activiteiten.

Wij hopen dat de inhoud van ons blad in 2005 aan uw wensen geeft voldaan en hopen u terug als lid in 2006 te mogen verwelkomen.

Het bestuur

Driemaandelijks blad van
de OOSTENDSE
GIDSENKRING
LANGE NELLE vzw
17de jaargang
Nr. 4: okt. - nov. - dec. 2005

Colofon

Eindredactie en correspondentie:
Leen Coene, Rietstraat 33,
8400 Oostende
gidsenkringoostende@i-com.be

Redactieleden:
Annie Storme, Etienne Pitteljon,
Marcel Leeuwerck, Piet Daman,
Jacques Fonteyne

Verantwoordelijke uitgever:
Etienne Pitteljon, Leopoldlaan 179
8430 Middelkerke

De medewerkers aan dit blad zijn
zelf verantwoordelijk voor de door
hen getekende bijdragen.
Overname mag mits
bronvermelding.

Vormgeving : Herman Moerman

Voorzitter: Leen Coene

Dispatching :
059 80 73 81 (fax en telefoon)

e-mail: lange_nel@hotmail.com

Rekeningnummer: Gidsenkring
Lange Nelle vzw
nr 380-0049184-76

Lid wordt U voor 15 euro per jaar
(Buitenland: 20 euro)
Gezinskaart: 20 euro
Steunend lid : vanaf 25 euro
Erelid : 50 euro

Ereleden en steunende leden
worden met naam vermeld in het
Gidsenblad.

Gidsenlokaal : Spaans Huisje,
Christinastraat 67, 8400 Oostende

Voorwoord

Beste Lezer,

*Verre voorouders waren zeerovers, en in recentere tijden zeeva-
renden en scheepsbouwers, en 't kan dus niet anders dan dat ook
Mark Loy de grootste interesse heeft voor alles wat maritiem is.*

*Met zijn jol vaart hij regelmatig uit vanuit Oostende, en als dat
niet het geval is, dan vind je hem op
diezelfde jol om te genieten van onze
stad vanuit een wel zeer bijzonder
perspectief.*

*Eenmaal buitengaats verdenk ik
hem ervan dat hij ofwel de verre
einder, ofwel de kust in het oog
houdt, en vanuit deze incognitoposi-
tie dus vrijwel ook elk monument.*

*Met zo'n genen waar de geneeskun-
digen nog naar op zoek zijn is onze
erevoorzitter eventjes aan een werk
begonnen waarin zee en cultuur
elkaar kussen.*

*Zo werd een maritiem boek geboren dat een parel blijkt te zijn
op de kroon van onze West-Vlaamse Gidsenkring, koepelorgani-
satie van 8.*

*Met enige fierheid kan ik U dit boek van harte aanbevelen, en
voor onze leden wordt het dit jaar nog gratis aangeboden bij uw
abonnement.*

*U kunt het trouwens steeds bij ons verkrijgen (19 Euro) indien
U straks een punthoofd krijgt bij het uitzoeken van creatieve
eindejaarsgeschenken.*

*En, welke etappe u ook verkiest aan onze kust: U bent de
beschreven monumenten al langsgekomen!*

Veel leesgenot.

Leen Coene, Voorzitter

**Het Jaarboek 2005 "Maritieme Monumenten aan onze kust" (auteur Marc Loy)
kunnen de leden - op vertoon van hun lidkaart - bekomen bij Azuriet Reizen,
Kastanjelaan 3 te Oostende.**

**Het boek kan ook - mits voorafbetaling van 2,50 euro op rekening 380-
0049184-76 Gidsenkring Lange Nelle - per post opgestuurd worden.**

ACTIVITEITENKALENDER

WEGENS HET BEPERKT AANTAL PLAATSEN
IN HET SPAANS HUISJE IS HET VOOR DEZE VOORDRACHTEN
NOODZAKELIJK IN TE
SCHRIJVEN OP HET NUMMER 0497/459.483

VAN POSTKAART TOT PRENTKAART

Vrijdag 18 november 2005 om 20.15 uur
in het Spaans Huisje

Voordracht door Omer Vilain

Er zijn weinig zaken die zo goedkoop, zo licht in gewicht en toch in de loop van een goede eeuw van zoveel belangstelling genoten of het is de prentkaart.

Van in het begin hebben de verzamelaars zich vol interesse over dat kleine voorwerp gebogen. Heel vlug verschenen er alle soorten van prentkaarten.

Men kon stads- en dorpsgezichten trachten bijeen te brengen, maar men kon ook belangstelling tonen voor personen, kinderen, dieren, planten. Men zocht steeds verder en kwam tot de bekende wenskaarten voor plechtigheden of feestdagen.

De verbeelding ging verder en het licht karton kon men vervangen door celluloid of licht metaal. Men maakte kaarten met een kleine grammofonplaat op of met piepende diertjes. Reukkaarten waren er eveneens, soms met gedroogde bloemen.

Grote gebeurtenissen, zoals stoeten, processies, inhuldigingen, werden met reeksen verkocht.

Helaas, de oorlogen brachten ook de uitgevers op het idee om niet alleen triomferende vaandels te reproduceren op een kaart maar ook beelden uit de slagvelden.

De formaten bleven bijna altijd dezelfde, maar toch verschenen er halve en dubbele formaten in de loop der jaren.

Sommige prentkaarten werden zeer gegeerd, doch dikwijls op kleine oplagen uitgegeven en als die dan na 50 of 100 jaar tot de gezochte kaarten behoren, dan kan men er wel veel geld voor neertellen.

Ook wat er door de afzender geschreven was, is soms voor de verzamelaar van groot belang. Ook de handtekening!

Over al die zaken in verband met de prentkaart zal Omer Vilain spreken. Hij zal zijn voordracht met prentkaarten aanschouwelijk maken met een epidiасoop.

Leden: 1,25 euro, niet-leden: 2,5 euro.
Reserveren op nummer 0497 459 483! Er is plaats voor 28 personen.

ELISABETH VAN BELGIË

Vrijdag 17 februari 2006 om 20.15 uur
in het Spaans Huisje.

Voordracht door R. Beeckaert

De heer R. Beeckaert moeten wij U niet meer voorstellen sinds zijn buitengewoon interessante causerie over "Koning Leopold I" eerder dit werkjaar.

Zo mochten we hem opnieuw uitnodigen voor ditmaal een avond over "Elisabeth van België", echtgenote van Albert I.

In het kader van 175 jaar België en de veel beschreven biografieën over ons vorstenhuis past het stil te staan bij de meest markante koningin van ons land. Veel meer dan haar "Elisabethwedstrijd" heeft zij op diverse domeinen haar stempel gedrukt met soms verrassende impact. Als gewezen leraar geschiedenis aan het Koninklijk Atheum te Oostende brengt de heer Beeckaert graag deze speciale vrouw in het daglicht van heden.

Leden: 1,25 euro, niet-leden: 2,5 euro.
Reserveren op nummer 0497 459 483! Er is plaats voor 28 personen.

☞

FILMAVOND DOOR R. GELDHOF

Vrijdag 24 maart 2006 om 20.15 uur.

We gaan ditmaal "op verplaatsing"!

De Heer R. Geldhof nodigt ons uit bij hem in de **Prinsenlaan 39** te Oostende. Het kader is een oud cafeetje, en daar verrast hij ons met enkele filmmomenten:

- NV Ostende Plage: Oostende in 1938
- 40 minuten
- Een film van Henri Storck: Oostende anno 1930 - 15 minuten
- Een Belgische vissershaven in Groot-Brittannië
- 10 minuten
- "Sprout voor iedereen"
13 minuten-promotiefilmpje.

Leden: 1,25 euro; niet-leden: 2,5 euro.
Reserveren op nummer 0497 459 483.
RESERVEREN! Er is plaats voor 30 personen.

DE HAZEGRASWIJK DE NIEUWE PAROCHIEKERK

Raf Plasschaert

Aansluitend aan de wandeling op de wijk Hazegras in mei 11. een bijdrage over de nieuwe parochiekerk.

In 1861 werd het Hazegras een parochie, toegewijd aan O.L.Vrouw-Onbevlekt-Ontvangen. Spoedig werd gestart met de bouw van een eigen parochiekerk. Aansluitend aan de periode van het "christian revival" werd het een neogotisch gebouw ontworpen door architect Felix Laureyns, een architect die in de stad ook menig belle-epoque gebouw heeft gerealiseerd. Het werd een ruim kerkgebouw. De parochie omvatte immers aanvankelijk alle grondgebied van Oostende dat buiten de vroeger omwalde stad was gelegen.

Het kerkgebouw, ingehuldigd in 1864, was een stadsgebouw, opgetrokken in een donkere baksteen, met opvallende gotische brandglazen, een goed orgel, waardevol meubilair en een natuurstenen vloer. Maar reeds vanaf zijn voltooiing was het gebouw een zorgenkind. Door de zwakke ondergrond waren er duidelijke verzakkingen waardoor de toren overhelde. Reeds in 1879 moesten dringende onderhouds- en verstevigingswerken uitgevoerd worden. En in 1904, bij de ophoging van de Graaf de Smet de Naeyerlaan voor de aanleg van het nieuw, verderop gelegen bruggencomplex, kwam de kerk diep onder het straatniveau te liggen.

Vanaf 1960, vooral sinds 1980 werden, samen met de achteruitgang en de verloedering van de ganse wijk, noodzakelijke en dringende onderhouds- en restauratiewerken steeds uitgesteld. Het kerkgebouw werd stilaan bouwvallig. In 1995 werd ze zelfs, wegens instortingsgevaar, voor de eredienst gesloten en werd de procedure voor afbraak gestart. De gronden van de kerk en aanpalende schoolgebouwen zouden de ruimte verzekeren voor de bouw van een complex sociale appartementen, een complex dat meteen de renovatie van de wijk gestalte gaf.

In 1996 kwam het tot een overeenkomst tussen het stadsbestuur en het bisdom om, na afbraak van de kerk, op het vrijgekomen terrein een "bidplaats voor de katholieke eredienst" te bouwen. Ook werd bepaald dat de parochie bleef bestaan

en dat de kerkfabriek bouwheer werd van de nieuwe bidplaats. Het kwam tot een samenwerkingsakkoord tussen de stad, kerkfabriek en de Oostendse bouwmaatschappijen voor sociale huisvesting, de "Gelukkige Haard" en de "Oostendse Haard", voor de concrete realisatie van het nieuwe kerkgebouw.

Als architecten voor het ontwerpen van een nieuwe eigentijdse, sobere, sfeervolle kerkruimte waarin alle liturgische vieringen mogelijk zijn, werden H. Ampe en G. van Overschelde aangesteld. Na heel wat besprekingen en studies werden de concrete plannen vastgelegd. Het kleine kerkgebouw is als een afzonderlijke eenheid opgetrokken op het Rachel Lancsweertsplein, de binnenkoer tussen de drie blokken van sociale woningbouw. Het complex omvat de bidruimte, een sacristie, een bureel, een stookplaats en toiletten. Verrassend is het grondplan: een cirkelsector van 75° met een NW-ZO gerichte straal. Het dak is zachthellend. De oostrand van het gebouw bestaat uit een element van gepolijst beton, de westrand uit hoge glazen hellende panelen in metalen ramen. Op de zuidrand ligt een zijingang met een eigen portaal. Alle muren, op de betonwand na, zijn bepleisterd en geschilderd in zachte pastelkleuren. De ruimte, met een vloer in gepolierd natuursteen, biedt plaats aan een honderdtal nieuwe kerkstoelen. De top van het cirkelsegment is tot het koor van de kerk uitgewerkt. Glazen schuifdeuren sluiten dit kleine koor aan de binnenzijde af. Warme luchtcirculatie en radiatoren verzekeren de verwarming. De licht- en geluidscircuits zijn in het plafond ingebouwd. Er werd vlug vastgesteld dat in de ruimte een zeer gewaardeerde akoestiek heerst.

De aankleding van de kerkruimte is bewust sober gehouden. De kleine altaartafel, uit glas en metaal, de lezenaar, tabernakel en kruisbeeld sluiten, in keuze van materiaal en vorm, goed aan bij de westgevel. In de oostelijke wand zijn drie gebrandschilderde vensters uit de vroegere kerk ingewerkt. De kerkfabriek vroeg de lokale kunstenaar Ray Pyson voor de zuidwand de schepping van een eigentijds artistiek, religieus, figuratief en

kleurrijk schilderwerk waar bij meerdere liturgische gebeurtenissen ook zou kunnen naar verwezen worden. En Ray Pyson heeft deze moeilijke opdracht schitterend uitgewerkt in drie panelen, zeer kleurrijk en vol symboliek, die naar het leven van O.L.Vrouw, de patrones van de kerk en de parochie verwijzen.

De nieuwe gebedsruimte werd ingezegend in december 2003. Sinds november 2005 heeft de kerkfabriek in de kleine kerkruimte ook een nieuw kerkorgel, gebouwd naar de principes van de Duitse Silbermann orgels uit de 18de eeuw door de firma Thomas uit Francorchamps laten aanbrengen. Dit instrument is meteen een zeer waardevolle aanvulling aan het patrimonium van zeer gewaardeerde orgels in onze stad.

Bouw en inzegening van de kerk zijn het symbool van de grondige renovatie van de wijk. Deze realisatie, na veel zorgen en met veel goede wil en inzet van vele gemotiveerde mensen uit de wijk en de stad, heeft het Hazegras verrijkt met een wel kleine maar zeer stemmige parochiekerk voor liturgische vieringen en waarvan het nieuwe orgel ook dankbaar wordt gebruikt in de cycli van waardevolle concerten.

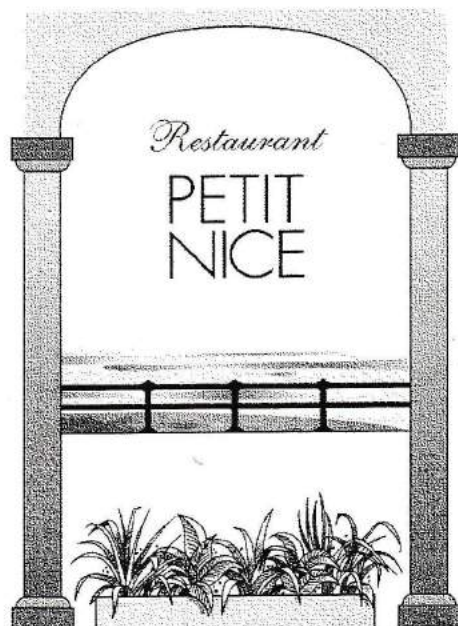
DEPOT
Vanhoutte
DRANKENHANDEL

Oostendelaan, 272 Middelkerke
059/ 31.15.15

DRINK-SHOP

Aartshertoginestraat, 51 Oostende
Tel 059/ 70.49.89

Oostendse Steenweg, 131 Brugge
Tel 050/ 32.22.25

Het meest zonnige hoekje van Oostende heet Petit Nice.

Daar vindt men ook het gelijknamige restaurant Petit Nice, op een boogscheut van het Casino.

Gastheer Herbert en gastvrouw Cathérine zorgen ervoor dat u zich snel thuis voelt in een sfeer vol kader.

Kwaliteit, sfeer, service met een glimlach.

Albert 1 Promenade, 62b, 8400 Oostende • Tel. 059/80.39.28 • Fax 059/80.96.44 • www.petitnice.be

DE HOOFDKERK VAN MARIAKERKE ONZE-LIEVE-VROUW-KONINGIN (2)

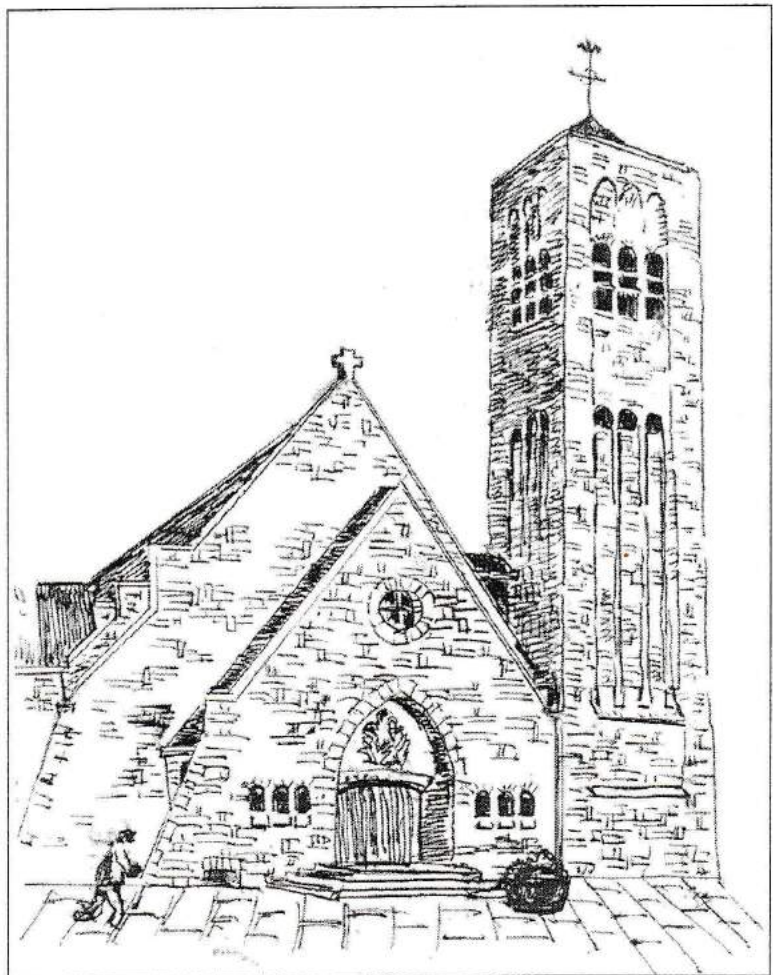
Marcel Leeuwerck

Georges Borre sidderde bij die benoeming, maar aanvaardde "ex virtute obedientiae". Moest trouwens wel, want Mgr. Lamiroy was nog een van die bisschoppen van de oude stempel die blinde gehoorzaamheid eisten. De keuze van de nieuwe parochieherder bleek evenwel een voltreffer, want pastoor Borre pakte de zaak vastberaden aan en liet het ontwerp oprakelen dat de kerkfabriek in het interbellum door architect Sylvain Smis had laten uitwerken, maar dat nooit goedkeuring had verworven van het stadsbestuur. Zijn voorganger pastoor Albert Lowie (° Staden 1887 + Oostende 1946) had nochtans zijn best gedaan om de stedelijke overheid voortdurend te bekogelen met verzoeken. Zijn langdurige dienst in het Duinenkerkje had hij eraan opgeofferd. Hij bleef er immers actief als onderpastoor van 1919 tot 1935 en daarop als pastoor van 1935 tot 1946. Zijn markantste schooisessie herinnerde hij zich trouwens nog goed. De Stad Oostende bleek in de dertiger jaren (terecht of ten onrechte) weinig geneigd om aan de opgeslorpte deelgemeente Mariakerke veel aandacht te spenderen. Pastoor Lowie hoorde dat vooroordeel in een gesprek met de burgemeester bovendien en trachtte de patstelling op te klaren met een kwinkslag: "Weet u, Mijnheer de Burgemeester, wat men bij ons vertelt over het monument van Leopold I, dat staat op de vroegere grens tussen Oostende en Mariakerke?" Men zegt: "Het peird staat met zijn stèert naar Mariakerke!". Daar moest de burgemeester toch eens daverend om lachen. (Alle politici kunnen schaterlachen op het gepaste moment).

Een doorbraak in het dossier kon pastoor Borre forceren bij de gemeenteraadsverkiezingen van

1952. Burgemeester Adolf Van Glabbeke liet zich nu overtuigen om de bouw van de nieuwe kerk te Mariakerke in zijn verkiezingsprogramma op te nemen.

De politiek van midden de vijftiger jaren blijft berucht door de onzalige schoolstrijd. Onze brave Adolf Van Glabbeke moest als trouw partijlid ook anti-katholiek meestemmen, maar volgde die partijokaze slechts schoorvoetend. Hij voelde als door de wol geverfde politicus zeer goed dat zijn partij zich aan dit schoolavontuur zou schroeien en zocht meteen zijn politieke toekomst te verzekeren door met de geestelijkheid en het gelovig deel van zijn kiesvee zoete broodjes te bakken. Het aanbod van een spiksplinter-nieuwe kerk op stadskosten zou de plooiën wel weer gladstrijken. Zijn charismatisch gezag over de gemeenteraad bleek onbetwistbaar en snoerde alle antiklerikale kritiek. Om de schijn te redden beval hij toch een

tombola te organiseren voor de financiering. Die beslissing diende tot niet meer dan een schaamlapje, want de opbrengst van de tombola vermocht slechts een fractie van de bouwkosten te dekken.

Het Ministerie van Justitie, dat de betrekkingen met de erediensden regelt, moest evenwel de oprichting van de parochie officieel erkennen, en daar zwaaiden de papenvreters de plak. E.H. Borre wist evenwel ook die hindernis te overwinnen. In het Home Sainte-Suzanne te Raversijde, dat kinderen uit het Groothertogdom verzorgde, ontmoette hij soms de Luxemburgse hoofdaalmoezenier Mgr. Lommel, die een goede vriend was van de Pauselijke Nuntius. Tegen de invloed van zulke figuren kon geen antiklerikale minister optornen en de gevraagde toelating volgde vlug.

Burgemeester Van Glabbeke hield woord en genoot het voorrecht om op 23 december 1957 de eerste steen te mogen plaatsen van de nieuwe kerk. Een precedent! want normaal komt die eer toe aan de bisschop; maar deze kerk werd toch helemaal bekostigd door de Stad. Alle aanwezige personaliteiten ondertekenden daarbij een oorkonde die meteen werd ingemetseld. Voor wat, hoort wat, en de dankbare bisschop Mgr. Desmedt beloofde Oostende met de eervolle promotie van haar Deken Z.E.H. René Butaye tot kanunnik. De bouw kon nu starten door de aannemer Wwe Van Coillie.

Deel II - Bouw van de nieuwe kerk

Van eventuele oude tekeningen voor een nieuwe kerk te Mariakerke bleef geen spoor meer na de brand van het archief in 1940. Daarom sprak Pastoor E.H. LOWIE de ervaren Oostendse architect S.R. SMIS aan voor een eigentijds ontwerp.

De keuze van deze bouwmeester sprak voor zichzelf. Mijheer Sylvain Robert SMIS was als rasechte Oostendenaar geboren op 24 januari 1909 uit ouders die de bekende bloemenzaak SMIS runden in de Alfons Pieterslaan. De jonge Sylvain liep school in het Onze-Lieve-Vrouwcollege en ging op vrije dagen graag een handje helpen bij zijn ooms, die in de aannemersbranche zaten. Daar zal wellicht zijn roeping tot architect

Architect Sylvain Robert Smis

zijn ontkiemd en hij trok naar het Sint-Lukasinstituut te Gent, waar hij afstudeerde in 1932. Hij heeft er voortreffelijk onderricht genoten van bekende professoren als Van Hove, Van Mechelen en Valentin Vaernewijck, die o.a. het belfort van Gent ontwierp. Samen met zijn medestudenten streekgenoten Jérôme BRACKX en Jozef DENORME bouwden zij de reputatie op van een "revolutionair" jaar, waarin zij gedurfde ideeën doordrukten. In de twintiger jaren zwoer men in de Sint-Lucasscholen nog ten volle bij de neostijlen, in 't bijzonder bij de neogotiek, helemaal naar de geest van de stichters de Béthune en Louis de la Censerie. Smis en zijn companen durfden wel eens naast de platgetreden paden lopen. Onze kerk te Mariakerke getuigt daar trouwens van.

Na zijn studies vestigde Sylvain Smis zich als architect te Oostende en kreeg meteen mooie opdrachten. Een hoogtepunt in zijn carrière kwam al in 1937 met het order tot het bouwen van het gerechtshof. Onze collega-gids Alain Delahaye bestudeerde in zijn scriptie dit gebouw en interviewde daartoe tweemaal architect Smis, waarvan de levens-

loop in detail in de scriptie staat uitgeschreven.

Voor, tijdens en na de oorlog bouwde Smis in 1939-43 de Sinte-Godelievekerk en breidde de school uit van de zusters van Sint-Jozef op de H. Hartparochie. Ook op de OPEX vinden wij 70 merkwaardige tuinwoningen. Nu heet men dat type "kangoeroewoningen", met op het gelijkvloers appartementjes voor bejaarden, en erboven woningen voor hun kinderen. Daarnaast realiseerde architect Smis ook veel particuliere woningen binnen en buiten onze stad.

Als een van zijn laatste grote opdrachten geldt het ontwerp van de HIGRO (Hoger Instituut voor Grafisch Onderwijs) nabij Gent, een emanatie van de Sint-Lucasschool aldaar. Schrijver dezes moest als ingenieur de betonberekeningen daarbij bezorgen, en die medewerking bleek een geanimeerd avontuur.

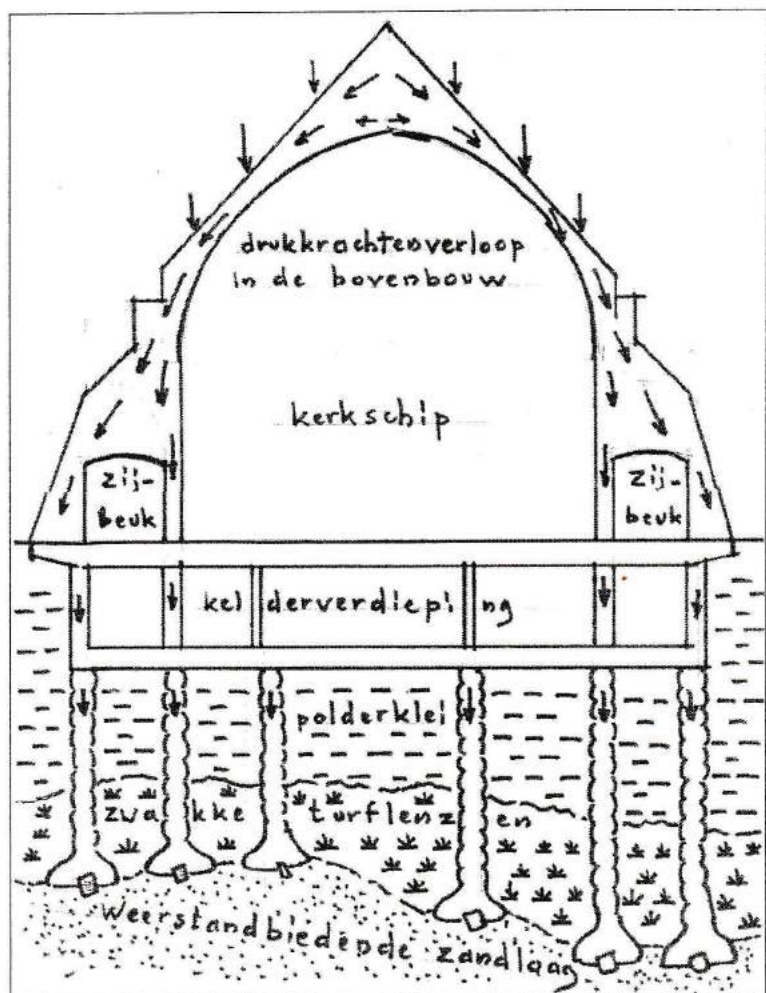
Architect Smis overleed te Oostende op 19 juni 2003 en kreeg zijn uitvaart in de Sint-Godelievekerk, die hij zelf ooit mocht ontwerpen.

Bij het ontwikkelen van de plans voor de nieuwe kerk te Mariakerke, kon Smis niet anders dan een flinke scheut traditiegebonden water onder zijn "revolutionaire" wijn te mengen. Radicaal moderne kerken vielen bij onze behoudsgezinde West-Vlaamse geestelijkheid nog niet in de smaak. Alle pastorijen stonden vol degelijk bruinhouten mobilair met fijn uitgesneden spitsboogjes en zelfs de huishoudsters vertoonden een spichtig middeleeuws vrouwmodel. Na 1918 herrezen in de frontstreek bijna alle kerken onvermijdelijk in neogotiek. Architect Smis vertaalde de klassieke ogieven en luchtbogen voorzichtig naar modernere lijnvoering.

Voor de buitengevels paste hij nogal gedurfd ruw gekapte zandsteen toe in rechthoekige blokken. Zandsteen (F-grès) behoort tot de sedimentaire gesteenten en is samengesteld uit kwartskorrels (zand) afkomstig door erosie van pri-

maire gesteenten. Het bindmiddel bepaalt ook de hardheid en geeft wisselende tinten naar gelang de opgeloste metaalzouten (groen met koper, rood met ijzer, bruin met mangaan). Ons land kent veel zandsteengroeven langs de Ourthe en de Maas. Architect Smis wist de verschillende herkomsten smaakvol te mengen. Daarbij zocht hij met een eigenzinnig spel van voegen (veel blokken staan rechtop) en van kleurschakeringen naar een minder streng en bonter uitzicht. Zijn succes ontdekten wij vooral aan de toren. Zijn gesloten massieve vorm vertoont een lichter en opener aanblik door verticale groeven die de galmgaten verlengen en de toren hoger laten vermoeden dan zijn 33 meter.

De aangebouwde sacristie ontbeert daarentegen de minste gratie door de brede horizontale raampjes en lijkt alzo wat op een bunker. Maar daaraan zijn wij in Oostende wel een beetje gewend. Dit euvel blijkt trouwens geen uitzondering! Alle architecten worstelen bij het ontwerp van een kerk met die vervelende sacristie, waarvan de "mense-

lijke maat" altijd vloekt met de monumentaliteit van het kerkschip. Meestal kleeft hij als een soort uitstulping ergens opzij. Zie bijvoorbeeld onze Sint-Pieter-en Pauluskerk waar de architect dit hinderlijk aanhangsel probeerde te verbloemen door overdadige versiering.

Het uitvoerende aannemersbedrijf Wwe J. Van Coillie moest evenwel eerst en vooral zorgen voor een stevige fundering. Te Mariakerke ontmoeten de bouwbedrijven altijd ondergrondse problemen. Tussen de klei- en zandlagen schuilen verraderlijke samendrukbare turfslagen met wisselende diktes, zodat paalfunderingen een noodzaak blijken, zelfs voor kleinere gebouwen. De firma startte daarom met het heien van zogenaamde "Frankipalen" tot de diepte waar het schalk op lagen met betrouwbaar draagvermogen stootte. De wereldberoemde Frankipalen gelden als de bloem van het Belgisch technisch bouwvernuft en vereeuwigen de naam van hun uitvinder: Ingenieur Edgard Frankignoul. Die kwam op het idee om stalen buizen te heien in plaats van vooraf gefabriceerde betonpalen die achteraf soms te lang of te kort blijken. Van zodra de buistop de weerstandbiedende grondlaag bereikt, slaat men de betonnen stop eruit en stampt een brede betonvoet rondom de aanzet. Daarna trekt men de buis geleidelijk omhoog en vervangt ze telkens door beton. Aldus ontstaat ondergronds spontaan een gewapende betonpaal met verbrede voet en bovenaan laat men wachtstaven uitkragen. Tussen deze paalkoppen giet de aanemer de betonnen balkenroostering waarop het bovengronds metselwerk zal steunen.

De vloer van de kerk ligt in het ontwerp evenwel ruim een halve meter boven het straatniveau met het doel een monumentale toegangspartij te creëren. Hieronder en boven de funderingsroostering die twee meter onder het maaiveld afgewerkt blijft ontstond vanzelf een kelderverdieping en de bouwmeester kon daarin allerlei nuttige ruimten voorzien, o.a. repetitiezaal voor het koor, een chirolokaal, bergplaatsen allerhande, stookruimte enz. De kerkganger vermoedt evenwel niets van deze uitgestrekte catacomben. Misschien kan onze gidsenkring die

eens bezoeken bij een Mariakerkewandeling.

Na al dat geploeter in de modder begon de aannemer met het optrekken van de bovenbouw van de kerk. Bij de kijker vallen onmiddellijk de gotische stijlelementen op: een kruisvormig plan met dwarsschip en koor met spitsbogen en rondvensters. Het middenschip torent naar basilicaal model boven twee zijbeuken. Bij de originele middeleeuwse gotiek horen evenwel de typische luchtbogen boven de zijbeuken, maar hier ontwaren wij de meest opvallende "vrije interpretatie" door architect Smis. Hij liet liever de steunberen vanop de begane grond over de zijbeuken heen de spatkrachten van de dakgewelven opvangen. Vooral rondom het koor komt deze uitvoering sierlijk over. Alle gevels en steunberen in zandsteen kregen tot bescherming tegen de regen een deksteen uit Doornikse kalksteen (arduin) waarmee de ruwe gevelvlakken en steunberen een gladdere en fijnere beëindiging verkregen.

Ook de toren kreeg een bescheiden bekroning met een pyramidale spits. Die werd wellicht gesuggereerd vanwege de stedelijke bouwheer om te passen in de skyline van Oostende. Het Duinenkerkje van vóór 1904 bezat vanouds zo'n vierkante spits en diende tot voorbeeld voor Sint-Jan, voor twee torens van de H.-Hartkerk en later op de Conterdam, de Oosteroever en Sas-Slijkens. Zonder de achthoekige Peperbusse te vergeten, die samen met die andere pyramides als een stel potloden de Oostendse hemel doorprikken. Architect Smis vermeed liever in de banaliteit te treden en ontwierp een meer gedrongen spits met bronsbeslag, bijna als een chinees hoedje tot sokkel van kruis en windhaan.

Een wandeling rond de kerk verloopt allereerst eentonig, vooral langs de noordgevel waar de rij travees smaakvol onderbroken wordt door een zij-ingang en de sierlijke doopkapel en het traptorentje.

Na deze rondgang langs buiten wordt het tijd om binnen een kijkje te nemen in volgend hoofdstuk.

HET PROTESTANTISME IN OOSTENDE (4)

Kurt Borgoo

De Engelse gemeenschap tijdens de Franse overheersing (1792-1814)

Het eerste volwaardig begin van de uitbouw van een Engelse Kerkgemeenschap duurde niet lang. Toen in 1792 bij de slag van Jemappes de Zuidelijke Nederlanden tijdelijk en in 1794 met de slag te Fleurus voor zo'n twintig jaar in Franse handen kwamen, ruilden veel Engelse ingezetenen Oostende voor andere oorden. Door de voortdurende spanningen viel de handel met Engeland stil. Later werd handel met Engeland door de Continentale Blokkade vanaf 1806 zelfs verboden.

Tijdens de Napoleontische overheersing werd Oostende beschuldigd van verregaande Britse sympathieën en een gebrek aan aanhanke-lijkheid aan de Franse Republiek. Gezien de deplorabele staat van de Oostendse nijverheid in die periode lijkt dit ook aannemelijk. In elk geval zou de aanwezigheid van een goed werkende Engelse kerk in Oostende enkel een doorn in het oog van de Franse bezettingsmacht zijn. Volgens Rev. Hillyard waren de Oostendenaars de Franse overheersers niet gunstig gezind, omwille van de kosten die met de oorlog gepaard gingen.

Ondanks het Franse wantrouwen had Oostende van 1801 tot 1804 toch een burgemeester van Britse afkomst, nl. Thomas Blake.

Interessant om te vernemen is dat de Hertog van Wellington, die Napoleon in 1815 definitief versloeg nabij Waterloo, in 1794 in Oostende was als bevelhebber over zijn regiment als kolonel Wellesley.

Een eigen plaats in de stad dankzij Willem I (1817-1830)

Na de nederlaag van Napoleon kon de opnieuw aangroeiende Engelse gemeenschap in Oostende terug aan een stevig georgani-

seerde kerkgemeenschap met een volwaardig gebedshuis denken. In dat streven vonden ze steun bij de aanzienlijke groep Noordnederlanders die zich in Oostende gevestigd hadden.

Het Congres van Wenen besliste onder druk van Groot-Brittannië, dat vooral beducht was voor de Franse droom om tot de Rijn een natuurlijke noordgrens uit te breiden, om Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden samen te voegen tot het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden onder Willem I. Dit bracht de Zuidelijke havensteden, waaronder ook Oostende, in stevige concurrentie met de Hollandse havensteden en handelsmentaliteit. Desondanks bleek Oostende het nieuwe bewind gunstig gezind, omwille van het liberale en commerciële karakter van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Vanzelfsprekend heerste in deze nieuwe staat onder een protestants vorstenhuis godsdienstvrijheid.

Al in 1816 was er een levendige kerkgemeenschap met een eigen gebouw of ruimte in de stad. Dat wordt aangetoond door het doopregister dat tot april 1816 teruggaat. Deze registraties waren in het Nederlands. De namen van de geestelijken die voor de diensten instonden zijn ook Nederlands. Ook kinderen van Duitse ingezetenen werden volgens de doopregisters door deze Nederlandse geestelijken gedoopt.

In 1817 kregen de Engelse en Noordnederlandse inwoners van Oostende een Nederlandse chaplain aangesteld die ook Frans en Engels sprak. Hij was eveneens zielenherder van het leger in de stad.

De kapel van het klooster van de zusters van de Onbevleete Ontvangenis, beter gekend als de Witte Nonnen, dat door de Franse revolutionairen geconfisqueerd was en tot dan had gediend als bergplaats voor militair materiaal, werd in 1819 toegewezen aan de protestantse gemeenschap van zowel de Noordnederlandse als de Britse ingezetenen om er hun erediensten te houden. Deze kapel

was gelegen op de hoek van de Serruyslaan en de Witte Nonnenstraat waar veel later het postgebouw (1948-1951) van Eysselinck gebouwd werd.

Ondanks deze tegemoetkomingen, ijverde de Engelse gemeenschap voor een volwaardige Engelse chaplain. Niet van harte, beducht voor te veel invloed van de Britse handelsconcurrent ging de regering hier na enig aarzelen op in. Naast de Nederlandse dominee Van Deinse, werd in 1829 Moses Marcus toegewezen als zieleherder voor de Engelse gemeenschap.

De anglicaanse gemeenschap in de jonge Belgische staat (1830-1865)

Nadat België zich in 1830 afscheidde van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden vertrokken de meeste Noordnederlandse ingezetenen. Ook de meeste Engelsen verlieten Oostende. De kerk werd gesloten. Pas in 1836 begon men opnieuw met kerkdiensten onder leiding van de nieuwe Engelse chaplain Rev. W. Trollope.

Dat de aanwezigheid van deze anglicaanse geestelijke geen passieve formaliteit was, blijkt uit het organisch karakter van de gemeenschap dat men tot vandaag kan terugvinden in de registers van de Engelse kerk. Er zijn doopregisters van 15 april 1816 tot 23 oktober 1830 en vanaf 10 april 1836, huwelijksregisters vanaf 1 april 1842 en begrafenisregisters vanaf 16 maart 1836.

Na de oprichting van België brak voor Oostende een nieuwe periode van bloei aan. De Nederlanders blokkeerden de monding van de Schelde zodat onze stad de belangrijkste haven van het nieuwe landje werd. In 1838 kwam er een spoorlijn die Oostende met de hoofdstad verbond.

De Engelse bevolking was geslonken van 2000 personen vóór de oprichting van België tot 200 personen in 1846, maar daarin kwam snel verandering. In 1846 was er al sprake van een chaplain die de anglicaanse gemeenschap in Oostende bediende.

Vanaf 1846-1847 werden drie ferry's ingezet die voor een regelmatige verbinding met

Groot-Brittannië moesten zorgen en die aanvankelijk "mailboten" waren, bestemd om post te verschepen, maar al snel ook passagiers aan boord namen en Oostende openden voor het toerisme. Zo bezocht de hertogin van Kent, de zus van de Britse koning, al in juni 1847 de stad.

Hierdoor werd de stad een internationaal kruispunt tussen het continent en de Britse eilanden. Deze nieuwe economische activiteit liet zich merken door nieuwe hotels, een casino dat toeristen op regenachtige dagen moest vermaken, een thermaal kuuroord,...

Vooraf veel Engelse toeristen vonden de weg naar Oostende, de eerste stad van het Continent. In die expansieve periode werden ook plannen gesmeed om een nieuwe kerk te bouwen voor de Engelse gemeenschap van ingezetenen en toeristen.

Die plannen werden versterkt door het voorstellen een nieuw postgebouw op te richten op de plaats van de kapel van de Witte Nonnen, waar de anglicaanse diensten gebeurden.

■ ■ ■ ■

GRAFISCH BEDRIJF LAMMAING

Wij geven vorm aan uw identiteit!

Torhoutsesteenweg 354-356
8400 Oostende
tel. 059 70 71 23 | fax 059 80 45 79
e-mail: print@lammaing.com

Een nieuwe kerk voor de anglicaanse gemeenschap

In 1863 werd beslist dat de kapel onteigend zou worden om plaats te maken voor een nieuw postgebouw. Het stadsbestuur besliste, voornamelijk onder druk van Leopold I, zelf een - lutheraans - protestant, om een nieuwe kerk te bouwen. Deze nieuwe kerk zou enkel voor de Britse kolonie zijn, die op dat moment opnieuw zo'n 2000 personen omvatte op een bevolking van 16000 Oostendenaars.

De omgeving van het oude slachthuis in de Langestraat, toen nog palend aan de stadswallen, werd geschikt bevonden en een nieuwe kerk werd gebouwd naar plannen van de bekende architect Felix Laureys, die ook instond voor het station Oostende-Stad (tussen het E. Feysplein en het Vuurkruisenplein en de - onlangs verdwenen - kerk van het Hazegras).

De kerk werd voornamelijk gebouwd in 1863 en 1864. Laureys koos voor de toen populaire neogotische stijl. Naast de kerk bevindt

zich het huis van de kerkbewaarder.

De kerk werd op 23 januari 1865 ingewijd door bisschop Samuel Wilberforce. De kerk is niet opgedragen aan een heilige of een symbool en heeft ook geen naam, in tegenstelling tot de anglicaanse kerken in Brugge en Knokke. In de volksmond heet ze 'de Engelse kerk' of 'het Engels kerkje'. Officieel heet ze 'The English Church'. De kerk staat open voor protestanten van alle denominaties, maar Engels is de voertaal en de kerk heeft ontegensprekelijk een Brits karakter.

De eerste Belgische koning, Leopold I van Saksen-Coburg, zoals vermeld zelf overtuigd protestant, bejegende de Engelse kerk met veel sympathie. Hij bezocht de kerk vaak wanneer hij in Oostende verbleef en steunde de kerk ook.

Bij Koninklijk Besluit van 31 maart 1866 ontving de stad een subsidie van 991,7 frank voor de afwerking van de kerk en in 1867 voor de meubilering van de kerk nogmaals 673 frank.

De uitgaven voor de eredienst bedroegen aan het einde van 1866 4589 frank. Hiervoor

Uit sympathie

kreeg de kerk een regeringstoelage van 2000 frank. De rest werd betaald door intekening van de leden.

In 1868 werd de waarde van de kerk door de stad op 60.000 frank geschat. De Kapucijnenkerk die zich vlakbij bevindt, werd slechts op 25.000 frank geschat.

De eredienst werd ook geregeld bijgewoond door de Duitse keizers Wilhelm I en Wilhelm II, wiens moeder een tante was van Koningin Victoria, wanneer die in Oostende, de Koningin der Badsteden, vertoefden.

De innige verwantschap tussen het Britse en het Belgische koningschap wordt door Rev. Hillyard op duidelijke manier aangetoond als volgt. Als de eerste echtgenote van Leopold I, Charlotte niet in 1817 op 21-jarige leeftijd was gestorven, was ze als Prinses Charlotte van Wales koningin van het Verenigd Koninkrijk geworden. Leopold I zou dan geen koning der Belgen geweest zijn, maar prins-gemaal van de Britse koningin.

In de Koninklijke kapel te Windsor is een schitterend marmeren mausoleum opgericht

om haar te gedenken. Vlakbij dit praalgraf heeft Koningin Victoria een monument geplaatst ter ere van Koning Leopold I, waarbij de Belgische leeuw de beeltenis van de Koning ondersteunt. Onder dit monument hangen twee marmeren platen, waarvan een volgende woorden draagt: *"This monument had been erected by Queen Victoria to the memory of the uncle who held the place of a father in her affections."* De echtgenoot van koningin Victoria was de zoon van de oudere broer van Leopold I. Leopold III is een derde neef van koning George V.

Hoewel Leopold I een verstokt protestant was, die zelfs toen zijn vrouw Louise-Marie van Orléans stervende was, weigerde zich tot het katholieke geloof te bekeren, werden zijn kinderen roomskatholiek opgevoed, precies door hun moeder Louise-Marie van Orléans waarmee hij in 1832 huwde.

(Wordt vervolgd)

MORDAN

NATUURVLEES DOBBELAERE
Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m² verkoopsruimte)

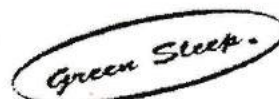
Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.
Ook op zaterdag. Zondag gesloten

De Natuurlijkste
zaak van de kust!

GREEN
SLEEP

100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.
Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)
Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

MARIA DEMOL, NAAISTER EN HUISVROUW VERTELT...

Annie Storme

Ik ben geboren in Oostende op 10 maart 1907, op de hoek van de Peter Benoitstraat, daar waar vroeger een beenhouwerij was. Mijn moeder was Helena Decler en mijn vader Aimée Demol, geboren in Leffinge. Hij was sloopssmid van beroep en werkte in Nieuwpoort. Iedere dag ging hij met de tram naar zijn werk, op het laatste werkte hij in de fabriek van Bruselle.

Vader had in 1902 een onderscheiding gekregen. Hij had een militair en een kind gered uit de derde bassin, het derde dok waar nu het stadhuis op staat en dat men gevuld heeft met puinen uit WO II.

Ik had vier broers, die waren allemaal ouder: Aimée, Arthur, Maurice en Michel. En toen kwam ik, eindelijk een meisje. Toen ik klein was, verhuisden we naar de Veldstraat 98, nu de Jules Peurquaetstraat.

Ik had voor mij een kamer alleen, mijn broers sliepen samen. We speelden ook heel veel op straat, er waren toen geen auto's. Tijdens de vakantie gingen we iedere dag naar het strand, aan de "drie gapers". In die tijd stonden daar geen kabiënen. We namen onze boterhammen mee en dronken limonade. We mochten in de zee zwemmen, maar niet te ver in het water gaan. Yvonne was toen mijn beste vriendin, ze had mijn ouderdom en is nu al lang dood. Toen in die tijd werden er ook bloemen op het strand verkocht: bloemen uit crêpepapier in ruil voor schelpen, ze werden betaald met "paniers", dat wil zeggen twee handen vol met schelpen was één panier.

Tijdens de foer heb ik één keer op de paardjes gezeten en ik moest al "spugen", het was al gedaan. Op het Mijneplein stond er dan ook iedere keer het Cirque Samey.

Als kind moest ik meehelpen met vader om sprout te roken. We rookten die in de kelder en vader verkocht die dan.

Voor mijn eerste communie kreeg ik één kleed en dat was alles, want het was toen oorlog.

Nadien kreeg ik van mijn tante kleren, ze kon

goed en schoon naaien. Tijdens de eerste oorlog had ik bijna één keer kunnen dood zijn: ik ging naar school en achter de St.-Jozefskerk, op het pleintje, viel er een bom en ik ben tussen de loden bolletjes, vliegtuigkogels, voort naar school gelopen.

Bij ons in de straat stonden de Duitse veldkeukens, daar werd eten gemaakt voor de soldaten. Wij gingen er als kinderen langs wandelen en vroegen: "heb je geen stuitje?" En we kregen toen een stuitje.

Tijdens de oorlog van 14/18 moest mijn vader niet naar de loopgraven, hij was te oud. Maar twee broers, Aimée en Arthur, moesten naar het front en Arthur is er gevallen. Het was toch zo een goede jongen, hij was goed geleerd. De andere broer is dan alleen naar huis gekomen en we zagen dat hij een zwarte band aan zijn mouw had, zo wisten wij het dadelijk.

Michel moest zich van de regering in Frankrijk melden, maar werd weggestoken door mijn moeder, hij mocht geen soldaat worden.

Aimée was ploegbaas op het atelier van het zeewezen en Michel was bankbediende. Michel is vroeg gestorven aan maagkanker met 32 jaar. Als kind heeft hij met munitie gespeeld, kreeg een kogel in zijn hand. Die hebben ze laten zitten en hij leefde ermee.

Naar school ging ik bij de "nonnetjes". Op de boulevard, nu Alfons Pieterslaan. Nadien naar de "Franse school" achter de hoek van de nonnenschool. Dit werd de Franse school

Maria samen met haar moeder, eerste communie, ca. 1914

Maria in de lagere school

genoemd omdat we daar Frans leerden. Daardoor kon ik heel goed mijn Frans en dit kwam later goed van pas.

Op mijn werk later spraken die mensen Frans, de madame was een Française. De Franse school moest men betalen, mijn tante in Leffinge, die niet getrouwd en zagezegd rijk was, heeft dit voor mij betaald. Zij was mijn meter. Ik ben naar school geweest tot mijn 16 jaar.

Op school had ik geen "snit en naad", maar heb mezelf het naaien bijgebracht, dat deed ik het liefst. Op een dag was ik bezig met iets in te korten en kleermaker Lambein uit de Stuiverstraat kwam bij ons thuis, zag dit en zei: "Wat ben je bezig aan het doen?" "Ik ben bezig aan het naaien." Hij keek ernaar en zei: "Zou je niet komen werken bij ons? Wij hebben veel naaiwerk." Ze werkten daar met de hele familie. Ik heb daar veel geleerd, de mensen kwamen daar aan huis om de kleren aan te passen. Hij had heel veel werk. Ik kreeg toen 7,5 centiemen per uur, wat wel niet veel was. Hij had heel veel werk na de oorlog, ik was toen 16 jaar in 1923. Die kleermaker werkte ook voor de tram, hij naaide de uniformen. Ik ben daar blijven werken tot ik twintig was, toen ben ik thuis gebleven en heb ik verder thuis genaaid voor de klanten. Ik moest geen reclame maken, ze kwamen vanzelf. Ik maakte ook al de kleren voor heel de familie.

De bekendste modewinkels waren toen de "Ville de Londres" en de "Innovation", de grootste stoffenwinkel was "Den Anker".

Als jong meisje mocht ik naar de cinema gaan, meestal naar de Cameo, we zagen alleen maar "stomme films", er bestond toen nog geen klank. Vooraan was er iemand die

piano speelde. Meestal ging ik met mijn latere schoonzuster, ze was toen mijn vriendin. Ze is met Michel getrouwd, ze is ook al dood. Ik mocht ook gaan dansen, dit was in de Valentino, er stond daar een orgel. Ik dans- te heel graag. Mijn man Emile Fonteyne, geboren in 1902 in Oostende, heb ik leren kennen

in de Volksbond, hij speelde toen biljard. In de Volksbond kon men ook dansen, maar mijn man was spijtig genoeg geen danser. Hij was wel een goed keurturner in de "Willen is Kunnen". Mijn man was houtdraaier, hij draaide van alles, tafelpoten, stoelpoten, trapleuningen, enz. Hij werkte eerst bij Reynders en later bij Beliard. Ik werd niet dadelijk verliefd op hem, ik moest hem niet

hebben. Het heeft toch tamelijk lang geduurd voor dat ik akkoord was om met hem te trouwen. In 1934, ik was toen 27, zijn we getrouwd, later kregen we twee zonen: Jaak in 1936 en Marcel in 1942.

Jaak is geboren in het moederhuis in de Zwaluwstraat en Marcel daar

Foto genomen op 3 augustus 1931: Maria met een vriendin

De familie Fonteyne

ook. Maar wel in de kelder tijdens een bombardement in de oorlog. Ik ben er toen met de pompiers naartoe gebracht, we hadden toen een briefje nodig van de dokter, een "Schein". Pastoor Bussche van het Hazegras kwam in die tijd af en toe met dozen melk voor het kindje: "k heb hier een doos of twee voor de kleinen".

Toen Jaak klein was, hadden we een straathondje. Op een dag wilde hij de staart van de hond afsnijden, hij stond met de schaar in zijn handen, hij dacht dat alle honden een korte staart moesten hebben. We woonden eerst in de Metserstraat bij de ouders, later hebben we gebouwd in de Frère Orbanstraat. Die straat behoorde toen tot drie parochies en was ook zo verdeeld: de Conterdam, St.-Jan en Heilig Hart. Achter ons en voor ons was er alleen maar weide. Het volgend winkeltje om inkopen te doen was aan de "Soldatenberg", of we gingen naar de "Co" op de Meiboom.

Toen we trouwden, was ons eerste geld voor een radio. Ik herinner me nog goed een liedje dat ze veel gespeeld hebben: "It's a long way to Tipperary". Op huwelijksreis zijn we naar Antwerpen en Brussel geweest, mijn schoonbroer woonde toen in Brussel. Mijn man kreeg toen drie dagen congé. Toen mijn man op pensioen was, zijn we één keer naar Eupen geweest, en later nooit meer op reis.

In 1940 kwam "lange Max" (mijn schoonbroer) zeggen: "t Is oorlog". Mijn man werd gemobiliseerd, hij moest naar de gendarmerie gaan om hem aan te geven. Er werd hem gevraagd: "Heb je kleren mee?" "Ja" "Awel, je moet ze nog niet aandoen, want het is algauw gedaan". Hij heeft geluk gehad en moest niet vechten. Maar hij moest wel werken voor de Duitsers, hij was toen 7 maanden krijgsgevangene op 't Hazegras. Ik wist gelukkig waar dat hij was, maar ik mocht hem niet bezoeken. Hij mocht wel af en toe naar huis, want hij was van de "achteruit", soort reserve. Tijdens de oorlog kregen we zegeltjes van mijn schoonbroer, die werkte normaal bij de Wagon Lits, maar onder de bezetting was hij op 't stadhuis. Tijdens bombardementen zaten we natuurlijk in onze kelder, ook de burens kwamen bij ons, we waren ongeveer met tien: Maurice van naast de deur, zijn vrouw en drie kinderen,

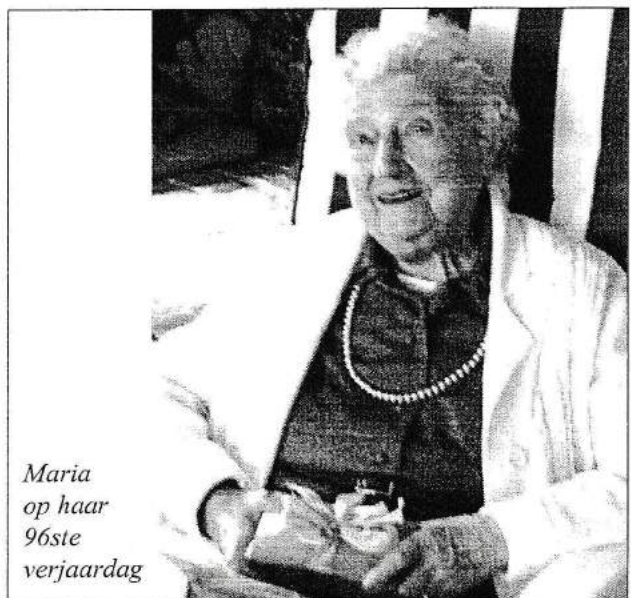
die kwamen ook bij ons slapen in de kelder. De kelder deed ook dienst als voedselopslagplaats en wasplaats voor mens en kledij. Er stond ook een oude houten wasmachine, die werd tijdens de oorlog heel grondig gereinigd en uitgeschuurd om gezouten haring in te bewaren, maar na ervan geproefd te hebben, zijn ze allemaal weggegooid. Ze waren bedorven door de zeep die waarschijnlijk door het zout uit het hout was getrokken.

Op de scheepswerf van Beliards Crighton moesten de mannen zoals mijn man de schepen van de Kriegsmarine herstellen, landingsboten maken of lichters ombouwen voor de invasie van Engeland. Op zeven september was de oorlog voorbij, de Canadezen kwamen Oostende binnen. Aan Petit-Paris was een massa volk verzameld.

Na de oorlog ging het leven weer zijn gewone gang.

Mijn man is in 1984 gestorven, hij was toen 82 jaar. Ik ben toen lang alleen thuis gebleven. Nu ben ik in het Ponton. Ik ben hier sedert tweeënhalve jaar. Er zijn hier veel Oostendenaars en ook een paar uit den buiten. Ik ben hier de oudste van heel de bende en ik ben ook de oudste geworden van heel de familie. Ik heb niets gedaan om zo oud te worden, jawel, een beetje crème aan mijn gezicht: Nivea. Vroeger deed ik dit alleen maar de zondag.

Ik zal mijn best doen om 100 te worden, dit duurt nog 1,5 jaar. Dan komt de burgemeester met een groot plakkaat: "Leve de honderdjarige!"

*Maria
op haar
96ste
verjaardag*

BEVRIJDING: IK WAS EEN SNOTTER IN '45

Jaak Fonteyne

(In ons vorig nummer werd verteld over de "operatie Gutt", een "trucje om een beetje van het zwart oorlogsgeld van veel Belgen in te pikken")

En hoe? Iedereen moest zijn geld inruilen voor nieuw gedrukte waardoor ze wisten hoeveel of hoe weinig je had. En in de voedingsbranche was er heel wat verdiend en iedereen kreeg slechts een heel klein beetje in de hand, de rest werd geblokkeerd en aan sommigen werd gevraagd hoe ze plots zo rijk waren geworden? Maar België zou België niet zijn, er werden oplossingen gevonden door plots erg katholiek te worden en men gaf grote bedragen in bewaring aan de kloosters die dat niet moesten verantwoorden. Later is gebleken dat Gutt een zegen is geworden die belet heeft dat het Belgisch geld om zeep ging maar integendeel een zeer sterke munt werd. Dit gebeurde niet in Frankrijk. Een nonkel die wat verdiend had, wilde slim zijn en had alles omgezet in Frans geld waardoor hij bijna alle kwijtspeelde!

't BOSCHE!

Is een ideale plaats om iets te verbergen. Eerst waren het de Duitsers die de toegang ertoe verboden en er bunkers bouwden, diep in de grond in de buurt van de school.

Als de Alliéés hier waren hebben ze een hele tijd Amerikaanse tanks geparkeerd in de lanen bij de Gouwelozestraat.

Ik ben er ook eens getuige geweest van een stommitieit. Een Engelsman was begonnen zijn Jeep bij te tanken tot zijn kameraad plots riep "Stop! Water!". Dan vulden ze met een gelijkaardige Jerrycan benzine bij wat duidelijk een andere geur geeft. Of ze problemen gehad hebben met hun waterachige benzine weet ik niet. Misschien zal de fysica hen geholpen hebben: het zwaarste zinkt naar beneden?

Benzine gebruikten ze ook kwistig om te koken. Een putje in de grond, daarin een liter of zo benzine, van heel ver er een stekje in gooien wat een steekvlam veroorzaakte en na enkele minuten konden ze hun gamelle op hun fornuis zetten.

DIKKE JEF

Was de bijnaam die ze gegeven hadden aan de gehate en gevreesde plaatscommandant, een Duitse korporaal die schrikkelijk kon brullen en ook serieuze oorvegen uitdeelde. Maar misschien zijn dit niet de slechtsten want het schijnt dat vele jonge gasten op het rapport moesten verschijnen bij hem o.m. omdat het verboden was te dansen. Nu, na de bevrijding hadden ze in de buurt van de Sint-Jozefskerk een strooien pop opgehangen: Dikke Jef.

Voor enkele jaren schijnt hij eens teruggekeerd te zijn in Oostende en heeft aan een journalist (?) verteld dat hij elke dag misschien wel honderd brieven kreeg met klachten van Oostendenaars over andere Oostendenaars, maar dat hij al die brieven verbrandde zonder ze te lezen.

VLOT

De geallieerden lieten overal afval slingeren en mijn neven van de Conterdam woonden naast het garretje dat van de Keignaert naar de haven loopt en zij hadden een prachtig vlot gemaakt met Jerrycans en een staldeur. Het autootje dat ze hadden was tijdens de bezetting ontmanteld en verborgen in de werkplaats. Nu was het Fordje uitgehaald en bouwden ze het om tot een mooi vrachtwagentje.

SCHOOIEN

Tijdens de bezetting gebeurde het regelmatig dat jonge gasten, soms op blote voeten, om een boterham kwamen vragen en ondanks eigen tekorten heb ik nooit geweten dat ze met lege handen vertrokken.

Bij wie het opgekomen is weet ik niet, maar iemand van de kameraden stelde voor om dat ook eens te doen. Het was onze vrije namiddag, goed weer, en met een stuk of vijf, zes zouden we het wagen. Om alles echt te maken verborgen we onze schoenen in de garage van Urbain. En nu op weg langs de Gistelsesteenweg naar de buiten, gaan bellen

of kloppen bij de boeren die meestal geen bel hebben. Wat voorbij Dewulf en de kreek, 't Farretje, ligt nog een kleine tank in de linker gracht. Dan de eerste treffelijke boerderij. Wie gaat een boterham afschooien? Natuurlijk Jaak en Georges! De andere helden verstoppen zich achter de haag, maar ze willen wel delen van de buit. Nu, het is goed begonnen en vol goede moed trekken we verder.

In de verte komt een melkkar met paard af, die stopt bij ons. Wat nu? 't Is de nonkel van Urbain, die moet instappen, wordt naar huis gebracht en dit is het einde van een beloftevol avontuur. Wij terug naar huis, met hangende blote pootjes. Maar we zijn toch nog aan onze schoenen geraakt. Thuis hebben ze het nooit geweten.

ENGELS KERSTMAAL

Een bepaalde dag zagen wij een Engelse officier op school in gesprek met onze zuster. Later bleek dat wij uitgenodigd werden voor een kerstmaal: koeke met chocolademelk en ik meen dat het in het ouderlingengesticht was. Van de zustertjes der armen in de Pontonstraat waar voorheen Duitsers zaten en waar tot voor een tiental jaren naast de poort geschilderd stond: nur für PKW (slechts voor personenwagens).

STOOMAUTO'S

Een bepaalde dag staat er aan de overkant van de straat een vreemde militaire camion met op zijn laadbak een soort scheepsschoorsteen en met 2 man aan boord.

Die mannen worden 's avonds uitgenodigd bij ons thuis voor een babbeltje in een soort koeterwaals, mengeling van Vlaams, Frans en Engels maar er is begrip. Ze kunnen zich ondertussen wat warmen, mogen 's morgens hun toilet bij ons maken maar wij zijn verwonderd: zij kennen geen washandjes. Na nog een paar dagen mogen ze bij ons binnen slapen maar de korporaal aanvaardt het niet, hij blijft in zijn vrachtwagen slapen, maar heeft nu ook meer plaats. De bedoeling van hun machine is om bij luchtaanval rook of stoom te maken om het doel te verbergen, maar voor zover ik weet is dat nooit gebeurd bij ons.

SPEELGOED.

Als de Duitsers in alle haast weggetrokken zijn bleef er heel wat van hun materiaal achter, zo in 't Bosje of Maria-Hendrikaschool. De koer lag vol o.m. met individuele tentzeilen, geweren, helmen,... Mijn kameraad Georges was er als de kippen bij en kwam fier als een pauw met zijn krijgsbuit thuis: een geweer.

Wat, zei zijn moeder, snokte het geweer uit zijn handen en binnen de minuut plonsde het in de nabije Dode Kreek. Hoe wreed kunnen grote mensen zich toch gedragen tegenover het speelgoed van kinderen!

Maar geen nood! We leerden snel schieten zonder geweer, met V1's. Uit de massa patronen die er in de bunker van de Soldatenberg lagen, namen we onze voorraad. We trokken de kop af, goten een beetje poeder uit, de kogel terug erin, poeder er bovenop, op de grond met een beetje poer ervoor als lont om aan te steken en dan maken dat je wekomt want je wist nooit in welke richting de kogel zou vertrekken. Maar is het verstandig zulke zaken te vertellen?

Er waren jongens, ouder dan wij, die ik heb betrappt als ze granaatkoppen aftrokken van obussen om de hulzen als koper te verkopen. Toen ik dit zag maakte ik dat ik wegkwam. Dit gebeurde in de ovens van de steenbakkerij in de Oud-Stationstraat die dienden als een stevige artilleriemunitieopslagplaats.

BOEM!

Na de bevrijding kwamen massa's geallieerde schepen toe in het Montgomerydok met bevoorrading voor de troepen. Ze lagen hier met drie naast elkaar, het achterste tegen de kaai met het kleine ronde monumentje. Een bepaalde namiddag, terwijl we in klas waren, hoorden we het geluid van een serieuze ontploffing. We hoorden nadien dat een munitieschip ontploft was.

Ik ben er 's avonds met mijn vader naartoe geweest: al de huizen op de Visserskaai waren zwaar beschadigd aan vensters, deuren en daken!

Veel jaren later, in de gidsencursus, vernamen we dat het hier de ontploffing betrof van 5 Canadese snelboten die benzine aan het tanken waren in de nu verdwenen kleine kreek bij het station waar toen de riolen uitkwamen in de haven en die de naam had

van het "strontgat". Er staat tegenwoordig een monumentje op de Visserskaai, naast de sluizen "ter herdenking van de 26 man die stierven bij de ontploffing van 5 Canadese snelboten op 14 februari 1945".

KZ- KAMPEN ONTDEKT

Na de plezante en andere dagen, na het stoppen van het von Rundstedtoffensief, van de beschietingen met V 1 en V 2, tegen het einde van Hitlers rijk, doet men de ontdekkingen van de Concentratiekampen en krijgen we er in de US- tijdschriften o.m. in "Kijk" beelden van. Ik heb de indruk opgedaan dat de mensen zo geschokt waren dat ze meestal met stilte reageerden.

SPITSTECHNOLOGIE

En ook de atoombom op Japan slaat de mensen zo dat er meestal slechts stilte als reactie komt samen met een snelle

JAPANSE OVERGAVE.

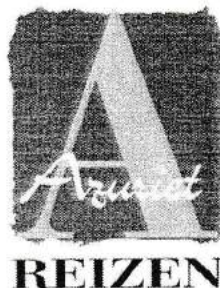
VREDE op 8 mei 1945 en precies op die dag sterft Peetje, moeders vader, in het Stedelijk Hospitaal hier in Oostende.

*Geschreven door zijn kleinzoon
Jaak FONTEYNE op 13 feb. 2005*

GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators,
vlieg-, trein-, bootticketten.

*Waar service en dienstbaarheid
geen ijdel woord is!*

Torhoutsesteenweg 449

Hoek Kastanjelaan

8400 Oostende

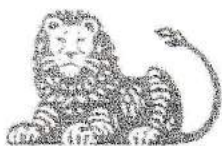
Tel. 059 51 49 51

Openingsuren

*Maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en
vrijdag: 9 tot 12 en 14 tot 18 uur.*

Zaterdag: 9.30 tot 12 uur.

ING

*Kantoor*directeur *R. Rega*

Kantoor Middelkerke

P. De Smet de Naeyerstraat, 34C

8430 Middelkerke

Tel. Dir.: 059/31.95.40

Fax: 059/31.95.48

Kantoor Westende

Meeuwenlaan, 24B

8434 Middelkerke

Tel.: 059/31.95.60

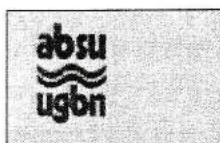
Fax: 059/31.95.68

Uit Sympathie

**N.V. FIRE TECHNICS
S.A.
Brandweermaterieel
Ladderwagens
Ziekenwagens**

Steenbakkerijstraat, 1
8450 Bredene

Tel. 059 / 34 03 40
Fax 059 / 34 03 41
e-mail: info@firetechnics.be

ISO 9001: 2000
Approved by BQA

SCHOONMAAKBEDRIJF nv
ULTRACLEAN
opgekuist staat netjes

Dagelijks en periodiek schoonmaak van residenties, winkels,
magazijnen, kantoren en andere panden.

Oprissen en/of jaarlijkse grote schoonmaak van huizen,
appartementen en de 2de particuliere bedrijven.

Opkuis van nieuwbouw of na verbouwing.

Industrieel reinigen van tapijten.

Opkuis na brand.

Meer dan 15 jaar ervaring

Corneel Heymanstraat 3 - 8400 Oostende - Industriezone 2
Tel 059 80 82 45 Fax 059 80 22 83
www.ultraclean.be e-mail: info@ultraclean.be

ODE AAN HET STRAND

René Vandercruyssen

Het blijkt dat Oostendenaars meer wandelen dan het gemiddelde in Vlaanderen. Wellicht heeft dat te maken met de kansen, de mogelijkheden om mooie wandelingen te maken aan onze kust. Velen beseffen wel degelijk hoe bevoorrecht wij hier zijn.

Deze bescheiden bijdrage is een poging om aan een strandwandeling een meerwaarde te geven, om nog meer en beter genietend te wandelen of wandelend te genieten.

En een beetje leerrijk mag het toch ook wel zijn.

In onze moderne maatschappij is bij vele mensen hun kijk op de wereld enerzijds ruimer geworden door de vele informatiekanaalen, maar anderzijds is hun gezichtsveld toch ook letterlijk kleiner geworden zoals het gevangen zit in het beperkt kader van een tv- of computerscherm.

Een wandeling op het strand biedt een uitgelezen kans om weer eens naar een groot scherm te kijken. Velen hebben ook het kijken, het waarnemen wat verleerd.

Als je goed en aandachtig rondkijkt valt er op het strand zoveel te zien en zijn er talloze mogelijkheden om tot beleving te komen.

Je ziet er een landschap van 360° met lucht en wolken, de zee tussen horizon en branding, het nat strand (bij laag tij) en het droog strand begrensd door een zeedijk, al dan niet met gebouwen, of met een natuurlijke overgang naar zeereepduinen (nog 30% van onze 66 km kust)

Het strand is een levend landschap in een dubbele betekenis.

Het zandoppervlak met killen en muien, ribbels en "spaghettihoopjes" is niet hetzelfde als gisteren en zal morgen ook weer anders zijn.

Maar ook zijn er zeer veel levende organismen: zeepieren en schelpkokerwormen in het zand, en op de strandhoofden (1), die als mini-rotskust fungeren, groeien er groen- en bruinwieren en leven er miljoenen zeepokken, mosselen en kleinere aantallen alikruiken (= kreukels), schaalhoorns, zeesterren, zeeanemonen enz.

Op het strand hebben we mooie voorbeelden

van "lijnen in het landschap":

- de horizon, scheidingslijn tussen lucht en water, soms scherp afgelijnd, soms wazig of verneveld.

- de uitlopende branding, grillige, soms schuimende (2) scheidingslijn tussen water en land.

- de vloedlijn, vaak verschillende evenwijdige vloedlijnen (3) met aanspoelsels zoals: schelpen, wieren, eikapsels van de wulk, rugschild van de zee kat, afval van de mens.

- de zeedijk (70% van onze kust heeft een zeedijk)

- Haaks op deze 4 evenwijdige lijnen liggen de grijsgroene ruggen van de strandhoofden

Op het droog strand kun je, eerder uitzonderlijk, verwonderd en bewonderend, je vergapen aan een lilakleurig bloeiende zeeraket die de basis vormt van embryonale duinvorming. Die plant komt veelvuldig voor aan de duinvoet, waar vaak ook rijshout is neergezet als een leger in vierkante slagorde, klaar om de strijd tegen storm en springtij aan te binden en stranderosie tegen te gaan.

Zee en strand hebben hun specifieke charmes, in elk seizoen en in alle weersomstandigheden.

De zee biedt een oneindig wisselend spel van golven, deining en branding.

Je kunt daarbij oog hebben voor het steeds wisselend palet van licht- en schaduwpartijen op zee of door de wolken vallende lichtstralenbundels zoals in Ensors ets "Christus bedaart de storm".

Je kunt wegdromen en mijmeren bij een zonsondergang, waarbij je de zon soms als een rode vuurbal ziet zakken in de zee en water en zand rood kleuren zoals in de "Gouden marine" van Spilliaert.

Je kunt lopend, zittend of liggend, kijken naar de grillige wolkenformaties en ze in je fantasie interpreteren zoals je doet met figuren in de Rohrshachtest.

Je kunt gecharmeerd die drieteenstrandloper-tjes gadeslaan, die heerlijke trippelaartjes aan de rand van de branding, die kampioenen snelwandelen.

Bij een stevige wind is het strand bedekt met een vliegend zandtapijt, en zie je wandelaars als het ware zonder voeten lopen.

Het strand beleven is ook nog andere zintuigen aanspreken, de zilte zeelucht ruiken en proeven op je lippen en luisteren naar het gebruis van de branding en het gekèk van de meeuwen.

Er is nog veel meer te zien en te beleven op een rustig bijna verlaten strand, maar het toeristische strand heeft dan weer totaal andere, grote en kleine, blote en bedekte "landschapselementen" als een moderne versie van Ensors "De baden van Oostende".

(1) Strandhoofd is de juiste naam voor wat algemeen golfbreker wordt genoemd. Wie goed toekijkt ziet zelf ook wel dat die haaks op de kust liggende stenen ruggen de golven niet dempen, de branding niet verminderen, tenzij een beetje, plaatselijk aan het uiteinde. De strandhoofden zijn gebouwd en functioneren als zandvang, om het zand op het strand te houden, om stranderosie tegen te gaan. Vb. De strandhoofden tussen Mariakerke en Middelkerke werden tussen 1971 en 1975 gebouwd. Tot dan lag er klei en turf (=veen) aan de oppervlakte, waar Andre Choqueel zijn archeologische opgravingen heeft gedaan. Sindsdien is het strand daar zo'n 80 cm aangedikt met zand. Een echte golfbreker moet evenwijdig met de kust gebouwd worden.

(2) Vooral in de lente spoelt er soms schuim aan op het strand. Omdat dit veelal vuilwit is denkt men nogal vlug aan de vervuiling van de Noordzee. Het betreft hier echter een heel natuurlijk proces. De zwevende, vaak microscopisch kleine zeewieren (=algen) noemt men het fytoplankton. Dit fytoplankton kan zich sterk vermenigvuldigen (= algenbloei) door de grote hoeveelheden nitraten en fosfaten die via de rivieren in zee terechtkomen. Na afsterven worden die wieren door golven en branding stukgeslagen en wordt dat schuim gevormd. Dit is te vergelijken met tot schuim geklopt eiwit.

(3) Elke dag is het zeeniveau bij hoogtij (en ook bij laagtij) verschillend en komt het water dus niet even ver.

TOEMAATJE.

Een rustig avondlijk strand, maar evengoed een fris ochtendlijk strand kan ook het poëtische in een mens naar boven laten komen.

Het gedicht "Aan de laagwaterlijn" was één van mijn inzendingen voor de poëziewedstrijd 2003 van de stad Oostende.

Er waren meer dan 600 deelnames, waarvan er 500 zonder meer slecht waren... dat was toch de boude bewering van juryvoorzitter Geert Van Istendael...!

Een paar woorden toelichting bij dit gedicht dat uit 3 delen bestaat.

Het 1° deel bevat waarnemingen; in het 2° deel gaat het om beleving van "de" 4 elementen en het 3° deel is een wensdroom.

AAN DE LAAGWATERLIJN

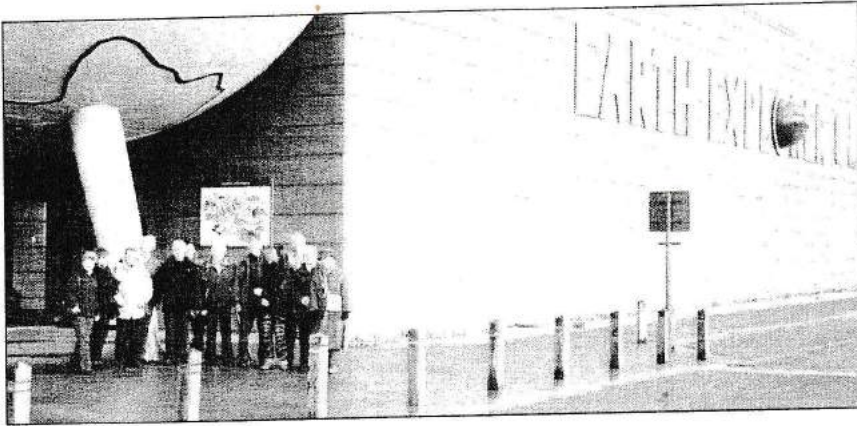
*Ik loop op het strand
over ribbels van zand,
gezeestroomd levend landschap,
elke dag opnieuw geboetseerd.
Krasselende heremietkreeftjes,
reikhalzende schelpkokerwormen,
zandzuigende zeepieren
leven aan de rand.*

*Ik sta in de bruisende branding,
mijn voeten gespoeld in een kring
één met moeder aarde
en haar dochter de zee.
Ik ruik ziltende luchten,
voel wolkende winden,
zie een laagzakkende zon
die alles vuurrood drapeert,
en mij energie genereert.
Eerlijke elementen.*

*Ik droom blijvende dromen,
waarvan ik niet los kan komen.
Ik vaar overzee,
voorbij de verre einder,
naar eeuwige eeuwen,
Jij bent ook mee.
'k Zie meesterwerken,
versterkt, verzuild of gewijd,
versluierd in de tijd,
op kusten en eilanden in de zon;
en ik wou dat het kon.*

GIDSENKRING IN ACTIE

Jeannine Laplasse

Onze Gidsenkring Lange Nelle kreeg onlangs de gelegenheid om in het nieuw interactief attractiepark Earth Explorer een leerrijke ontdekkingsstocht door de vier natuurelementen heen te ondernemen.

Op 17 mei werd in de Delvauxzaal van het gerenoveerde Kursaal van Oostende een pershappening gehouden. Ook de Gidsenkring Lange Nelle was er met een promotiestand aanwezig.

Grote belangstelling voor de bijscholing die onze Gidsenkring gaf op 15 maart over de Atlantik Wall en Wereldoorlog II.

Publiciteitstarieven

Gidsenblad "Lange Nelle"

1/1 A4-blad = € 75

1/2 A4-blad = € 50

1/4 A4-blad = € 25

ZEEVIS GROOT- EN KLEINHANDEL

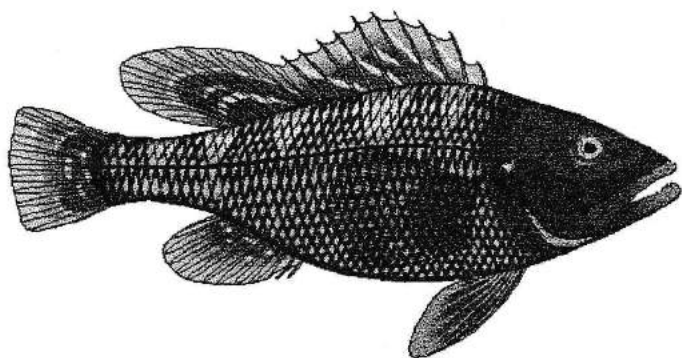
***Van Haudt Patrick -
Van de Wynckel Christa***

Vismijn 107 - 8400 Oostende

Delphin Depuydtstraat 8 - 8470 Gistel

Tel. Vismijn (059) 32 19 95 - Fax (059) 33 19 95

Tel. Privé (059) 27 69 59

OPENINGSUREN

Maandag - Dinsdag - Woensdag 8 - 16u

Donderdag: 8 - 13u

Vrijdag: 8 - 16u

Zaterdag: 8 - 13u

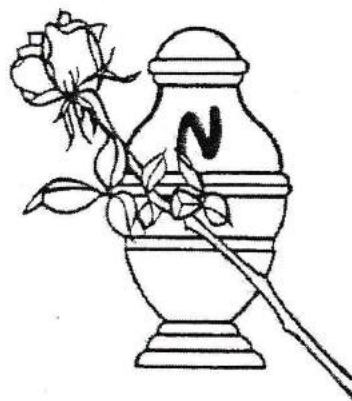
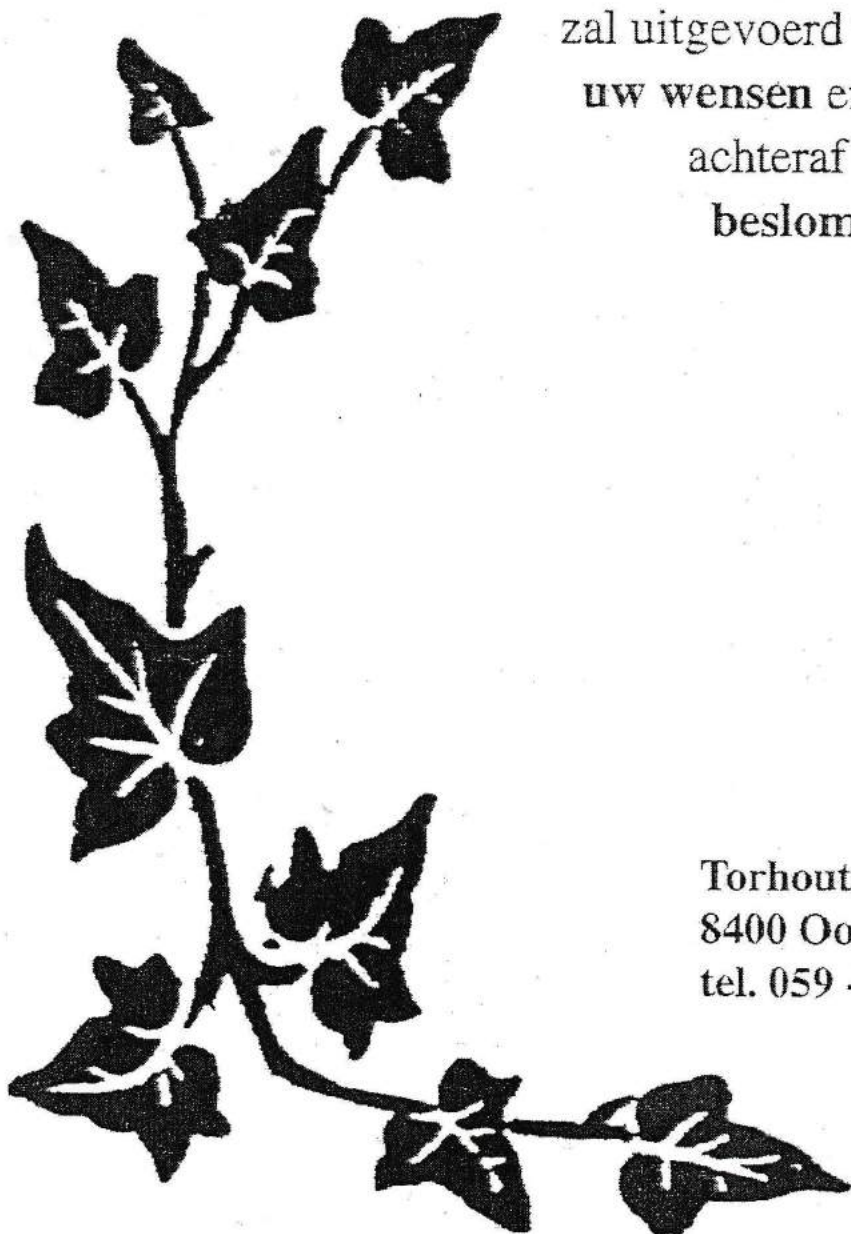
Zondag: Sluitingsdag

Op feestdagen open tot de middag

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

Jan Nuytten

Het uitvaartcontract
is de absolute zekerheid
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf geen financiële
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53